

АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА СУСПІЛЬНИЙ ІНТЕРЕС: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИМИ УСТАНОВАМИ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗВІТНОСТІ

Висвітлення результатів діяльності небанківських фінансово-кредитних установ визначається законодавством України про бухгалтерський облік та фінансову звітність. При цьому ключовим питанням є визначення їх приналежності до класифікаційних груп підприємств, на які поширюються вимоги щодо показників звітності, які розкривають суспільну значимість вказаних суб'єктів.

На виконання зобов'язань України за Угодою про асоціацію з Європейським Союзом на початку жовтня 2017 року відбулася імплементація Директиви ЄС № 2013/34/ЄС шляхом прийняття Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (щодо удосконалення деяких положень)», який передбачає: розширення сфери застосування міжнародних стандартів фінансової звітності шляхом законодавчого закріплення їх обов'язкового застосування великими підприємствами та підприємствами, які здійснюють видобуток корисних копалин загальнодержавного значення; встановлення критеріїв віднесення підприємств до мікропідприємств, малих, середніх та великих підприємств для цілей складання фінансової звітності (табл. 1); зміну порядку оприлюднення фінансової звітності в єдиному електронному форматі разом з аудиторським висновком. Ще одним нововведенням є виокремлення групи підприємств, що становлять суспільний інтерес: підприємства емітенти цінних паперів, цінні папери яких допущені до біржових торгів, банки, страховики, недержавні пенсійні фонди, інші фінансові установи (крім інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що відносяться до мікропідприємств та малих підприємств) та великі підприємства.

Таблиця 1. Поділ підприємств за розміром

Категорії підприємств (відповідність щонайменше двом критеріям)	Критерії		
	балансова вартість активів, млн. євро*	чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), млн. євро*	середня кількість працівників, осіб
Велике підприємство	> 20	> 40	> 250
Середнє підприємство	≤ 20	≤ 40	≤ 250
Мале підприємство	≤ 4	≤ 8	≤ 50
Мікропідприємство	≤ 0,350	≤ 0,700	≤ 10

*застосовується офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період), розрахований на підставі курсів Національного банку. Склад фінансової звітності визначають Кабінетом Міністрів України

Для небанківських фінансово-кредитних установ (кредитні спілки, ломбарди, кредитні установи – юридичні особи публічного права, фінансові компанії, інші кредитні установи), окрім гармонізації національного законодавства у сфері бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності із законодавством ЄС, очікуваним є зменшення адміністративних витрат на підготовку та звітування.

Конвертувавши вартісні критерії поділу суб'єктів господарювання за розміром, можна стверджувати про належність більшості небанківських фінансово-кредитних установ до малих і мікропідприємств, а також, в незначних випадках, до середніх підприємств. Проте, Порядком подання фінансової звітності передбачено вимогу формування звітності фінансовими установами за міжнародними стандартами, що спричинює неможливість використання скороченої за показниками фінансової звітності. І тут виникає питання: навіщо серед підприємств, що не становлять суспільний інтерес, виокремили групу інших фінансових установ та недержавних пенсійних фондів, що відносяться до мікропідприємств та малих підприємств, якщо вимоги до їх фінансової звітності не відрізняються від вимог середніх та великих фінансових установ? Таке виокремлення є обґрунтованим тільки у випадку відміни вимоги щодо застосування мікро- та малими небанківськими фінансовими установами міжнародних стандартів.

Відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», МСБО 1 «Подання фінансової звітності» та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» небанківські фінансово-кредитні установи за підсумками 2016 року формували згідно визначених форм та оприлюднювали фінансову звітність у складі: балансу (звіту про фінансовий стан), звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід), звіту про рух грошових коштів, звіту про власний капітал і приміток до фінансової звітності. Законодавча зміна поняття фінансової звітності (звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства) можливо призведе до обмеження складу фінансової звітності звітом про фінансовий стан, звітом про фінансові результати та примітками, хоча такі обмеження суперечать МСБО 1.

Окрім того, на сьогодні не зовсім зрозумілим є яким чином буде відбуватись запровадження таксономії фінансової звітності небанківських фінансово-кредитних установ за міжнародними стандартами. Оскільки таксономія не передбачає використання визначених форм, то до НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» повинні бути внесені зміни або ж в частині незастосування небанківськими фінансово-кредитними установами, або ж кардинальної зміни самого стандарту.

Розглянуті законодавчі зміни обумовили необхідність уточнення організаційних і методологічних положень підготовки звітності небанківськими фінансово-кредитними установами. Актуальним є прийняття єдиного рішення щодо рівня – макро- або мікроекономічного – вирішення висвітлених проблемних питань та зменшення їх негативного впливу на якість системи бухгалтерського обліку та звітності та задоволення інформаційних потреб користувачів.